Eiropas Parlaments
2019-2024

Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komiteja

2022/0401(APP)

23.2.2024

***

IETEIKUMA PROJEKTS

par projektu Padomes direktīvai par līdztiesības iestāžu standartiem attiecībā uz vienlīdzīgu attieksmi pret personām neatkarīgi no viņu rases vai etniskās piederības, vienlīdzīgu attieksmi nodarbinātības un profesijas jautājumos pret personām neatkarīgi no viņu reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas, vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm sociālā nodrošinājuma jautājumos un attiecībā uz piekļuvi precēm un pakalpojumiem un preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu, un ar ko groza Direktīvas 2000/43/EK un 2004/113/EK
(10788/2023 – C9-0031/2024 – 2022/0401(APP))

Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komiteja

Referente: *Sirpa Pietikäinen*

PR_APP

Izmantoto apzīmējumu skaidrojums

*	Apspriežu procedūra
***	Piekrišanas procedūra
***I	Parastā likumdošanas procedūra (pirmais lasījums)
***II	Parastā likumdošanas procedūra (otrais lasījums)
***III	Parastā likumdošanas procedūra (trešais lasījums)

(Norādītā procedūra pamatojas uz akta projektā ierosināto juridisko pamatu.)

SATURA RĀDĪTĀJS

Lpp.

EIROPAS PARLAMENTA NORMATĪVĀS REZOLŪCIJAS PROJEKTS 5

PASKAIDROJUMS 6

PIELIKUMS. VIENĪBAS VAI PERSONAS, NO KURĀM REFERENTE IR SAŅĒMUSI PIENESUMU.....8

EIROPAS PARLAMENTA NORMATĪVĀS REZOLŪCIJAS PROJEKTS

par projektu Padomes direktīvai par līdztiesības iestāžu standartiem attiecībā uz vienlīdzīgu attieksmi pret personām neatkarīgi no viņu rases vai etniskās piederības, vienlīdzīgu attieksmi nodarbinātības un profesijas jautājumos pret personām neatkarīgi no viņu reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas, vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm sociālā nodrošinājuma jautājumos un attiecībā uz piekļuvi precēm un pakalpojumiem un preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu, un ar ko groza Direktīvas 2000/43/EK un 2004/113/EK
(10788/1/2023 – C9-0031/2024 – 2022/0401(APP))

(Īpašā likumdošanas procedūra – piekrišana)

Eiropas Parlaments,

– ņemot vērā Padomes direktīvas projektu (10788/1/2023),

– ņemot vērā piekrišanas pieprasījumu, ko Padome iesniegusi saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 19. panta 1. punktu (C9-0031/2024),

– ņemot vērā Reglamenta 105. panta 1. un 4. punktu,

– ņemot vērā Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komitejas ieteikumu (A9-0000/2024),

1. sniedz piekrišanu Padomes direktīvas projektam;

2. uzdod priekšsēdētājai Parlamenta nostāju nosūtīt Padomei un Komisijai, kā arī dalībvalstu parlamentiem.

PASKAIDROJUMS

Valstu līdztiesības iestādes ir publiskas organizācijas, kas veicina vienlīdzīgu attieksmi katrā Eiropas Savienības dalībvalstī, sniedzot neatkarīgu palīdzību cietušajiem no diskriminācijas, darbojoties un/vai pārstāvot cietušos tiesā, veicot neatkarīgus apsekojumus un aptaujas, publicējot neatkarīgus ziņojumus, vācot datus, palielinot informētību un sniedzot ieteikumus jautājumos, kas saistīti ar diskrimināciju. Tām ir juridisks pienākums šādi rīkoties, ja pastāv diskriminācija jebkuru LESD 19. pantā definēto iemeslu dēļ, tostarp dzimuma, rases un etniskās piederības, vecuma, seksuālās orientācijas, reliģijas vai pārliecības, kā arī invaliditātes dēļ. Līdztiesības iestādes to pieprasa arī multiplās un intersekcionālās diskriminācijas gadījumā. Lai atspoguļotu sabiedrības attīstību un nodrošinātu atbilstību EKT judikatūrai, vienlīdzīgas attieksmes pret vīriešiem un sievietēm tvērumu nevar ierobežot ar diskrimināciju, pamatojoties uz to, ka personai ir viens vai otrs dzimums. Tāpēc būtu jāņem vērā intersekcionālā un multiplā diskriminācija.

Līdztiesības iestādes ir galvenie dalībnieki diskriminācijas novēršanas darbā ES, un to spējas palīdzēt cietušajiem no diskriminācijas un veicināt diskriminācijas novēršanu ES ir gan jāstiprina, gan jāatbalsta. Eiropas Savienības vērtības, tostarp līdztiesība, var kļūt par realitāti tikai tad, ja tās tiek pienācīgi īstenotas praksē. Tāpēc šī direktīva ir svarīga — tā veicina Līgumu mērķu īstenošanu ne tikai teorētiski, bet arī praksē.

Ņemot vērā to īpašo lomu, līdztiesības iestādes ir iesaistītas arī ar darbavietu saistītos jautājumos. Šajā konkrētajā situācijā līdztiesības iestādēm vienmēr būtu jāievēro sociālo partneru autonomija, kompetences un prerogatīvas, kā arī visu attiecīgo valdības aģentūru, tostarp darba inspekciju, valstu tiesu un/vai likumisko tiesu, atzītās kompetences saskaņā ar valsts tiesību aktiem un praksi.

Līdztiesības iestādes sākotnēji tika izveidotas ar Rasu vienlīdzības direktīvu (2000/43/EK). Ar trim turpmāk minētajām vienlīdzības direktīvām līdztiesības iestādēm tika uzticēts viens un tas pats uzdevums to attiecīgajā darbības jomā: Dzimumu līdztiesības direktīva preču un pakalpojumu jomā (2004/113/EK), Dzimumu līdztiesības direktīva nodarbinātības jomā (2006/54/EK) un Dzimumu līdztiesības direktīva pašnodarbinātības jomā (2010/41/ES).

Komisija 2018. gadā izdeva pozitīvu ieteikumu par saistošiem standartiem līdztiesības iestādēm, kurā dalībvalstīm tika ieteikts pasākumu kopums ar mērķi uzlabot to attiecīgo līdztiesības iestāžu neatkarību un efektivitāti, jo īpaši attiecībā uz to spēju nodrošināt, ka visas diskriminētās personas un grupas var pilnībā izmantot savas tiesības.

Tomēr, neraugoties uz šiem centieniem, spēkā esošie tiesību akti un 2018. gada ieteikums nav nodrošinājuši pietiekamus resursus un instrumentus, kā arī nav sasnieguši ideālu darbības vidi līdztiesības iestādēm. Vairums problēmu, uz ko bija vērsts 2018. gada ieteikums, joprojām nav atrisinātas. Turklāt nosacījumi efektīvai līdztiesības iestāžu darbībai dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Līdz ar to Eiropas iedzīvotāju aizsardzības līmenis pret diskrimināciju ir atšķirīgs, asimetrisks un nekonsekvents. Ne visi ir pasargāti pēc vienādiem standartiem. Tas ir ātri jālabo, un ir jāpadara pārredzamas atšķirības aizsardzības līmeņos starp dažādu dalībvalstu iedzīvotāju grupām.

Lai sasniegtu šo mērķi, ir vajadzīgi stingri minimālie standarti līdztiesības iestādēm. Labi

funkcionējošu līdztiesības iestāžu pamats demokrātiskās valstīs ir šo organizāciju neatkarība. Līdztiesības iestādēm un to darbiniekiem ir jābūt brīviem no jebkādas ārējas iejaukšanās, un tas jānodrošina, izmantojot visas iespējamās garantijas. Līdztiesības iestādēm jāvar būt patiesi neatkarīgām savā darbībā. Šajā nolūkā būtu jāgarantē pienācīgs finansējums, kas atbilst līdztiesības iestādes uzdevumu apjomam un raksturam, taču (pārlieku bieži) tā nenotiek. Līdztiesības iestādēm nekad nevajadzētu nonākt tādā pašā nožēlu raisošā situācijā, ar ko saskaras, piemēram, Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (*EIGE*) un vairākas citas aģentūras, proti, tām nav pietiekami daudz darbinieku un resursu, taču darba slodze un pētniecības prasības aizvien pieaug.

Efektīvai līdztiesības iestādei ir tiesvedības pilnvaras. Pašlaik līdztiesības iestādēm dažās ES dalībvalstīs nav tiesību rīkoties tiesā. Līdztiesības iestādēm vajadzētu būt tiesībām rīkoties kā tiesvedības pusei, iesniegt apsvērumus tiesā, sākt tiesvedību vai piedalīties tajā viena vai vairāku cietušo vārdā vai viņu atbalsta nolūkā.

Tomēr ne visas lietas nonāk tiesā, un tas arī nebūtu vajadzīgs. Lai piedāvātu ātru, pieejamu ārpustiesas strīdu izšķiršanu, dalībvalstīm būtu jāparedz arī iespēja pusēm meklēt alternatīvu strīdu izšķiršanu saviem strīdiem, piemēram, izmantojot samierināšanas un mediācijas procesu, ko var vadīt līdztiesības iestāde vai cita esoša neatkarīga īpaša struktūra, kas nav saistīta ar valdību.

Lai nodrošinātu, ka līdztiesības iestādes patiešām izmanto tiesības, kas tām piešķirtas šajā tiesību aktā, būtiska ir uzraudzība. Komisijai ar īstenošanas aktu jāizveido kopīgu uzraudzības rādītāju saraksts. Šajā darbā Komisijai būtu cieši jāsadarbojas ar citām attiecīgām iestādēm. Komisijai arī regulāri jāizvērtē stāvoklis diskriminācijas ziņā katrā dalībvalstī.

Kā tas ir visās rīcībpolitikas jomās, izšķirīgi svarīga ir sadarbība. Dalībvalstīm ir jānodrošina, lai līdztiesības iestāžu rīcībā būtu piemēroti mehānismi sadarbībai ar citām līdztiesības iestādēm tajā pašā dalībvalstī un ar attiecīgām publiskām un privātām struktūrām, tostarp pilsoniskās sabiedrības organizācijām, valsts, reģionālā un vietējā līmenī, kā arī citās dalībvalstīs un Savienības un starptautiskā līmenī. Būtu jādod iespēja vietējām pašvaldībām vērsties pie līdztiesības iestādēm, ja tās konstatē diskriminācijas piemērus valsts līmenī, un tāpat līdztiesības iestādēm vajadzētu būt tiesīgām sadarboties ar *EIGE*, *FRA* un *Equinet*, kā arī ar sociālajiem partneriem un darba inspekcijām.

Pārāk bieži iedzīvotāji visā mūsu kontinentā redz, ka viņu pamata cilvēktiesības netiek cienītas un ievērotas. Ar šā tiesību akta priekšlikuma un tajā noteikto obligāto standartu palīdzību cilvēki visās dalībvalstīs varēs saņemt pastiprinātu aizsardzību pret diskrimināciju. Vienlaikus dalībvalstīm ir atļauts piemērot vai ieviest normatīvus un administratīvus aktus, kas ir labvēlīgāki par šajā direktīvā noteiktajiem minimālajiem standartiem. Nav laika gaidīt — šā tiesību aktu panākumi ir būtiski, lai saglabātu mūsu galvenās ES vērtības.

PIELIKUMS. VIENĪBAS VAI PERSONAS, NO KURĀM REFERENTE IR SAŅĒMUSI PIENESUMU

Saskaņā ar Reglamenta I pielikuma 8. pantu referente apliecina, ka, gatavojot ziņojuma projektu, pirms tā pieņemšanas komitejā viņa ir saņēmusi pienesumu no šādām vienībām vai personām:

Vienība un/vai persona
European Confederation of Independent Trade Unions
European Disability Forum
European Network of Equality Bodies
Finnish Ombudsman for Equality

Par šī saraksta sagatavošanu ir atbildīga vienīgi referente.